

Briselē, 2019. gada 13. jūnijā
(OR. en)

10265/19

ENER 330
RELEX 615

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Padome
lepr. dok. Nr.:	9855/1/19 REV 1
Temats:	Ārējās attiecības enerģētikas jomā
	– Komisijas sniegta informācija
	– viedokļu apmaiņa

Pielikumā pievienota prezidentvalsts piezīme par ārējām attiecībām enerģētikas jomā.

Prezidentvalsts mērķis 25. jūnija Enerģētikas padomes sanāksmē ir rīkot viedokļu apmaiņu un Eiropas Komisijas prezentāciju par jaunākajām norisēm **ārējās attiecībās enerģētikas** jomā, galveno uzmanību pievēršot ierobežotam skaitam būtisku dokumentu.

Prezidentvalsts uzskata, ka ir īpaši svarīgi turpināt koncentrēties uz Eiropas Savienības lielākajiem partneriem, respektīvi, Āfriku, ASV, Ķīnu un Vidusjūras austrumdaļas reģionu. Turklāt ir būtiski turpināt iesaistīties Enerģētikas kopienā un Enerģētikas kopienas līguma ¹ modernizācijā, kā arī pārskatīt un modernizēt Enerģētikas hartas nolīguma ² darbību.

Prezidentvalsts atgādina, ka Komisija ir iekļāvusi tīras enerģijas rīcībpolitikas savos enerģētikas dialogos ar trešām valstīm un reģionālām vai starptautiskām organizācijām, lai veicinātu ES politikas pamatā esošo principu un tiesību aktu ieviešanu pasaules mērogā nolūkā virzīt uz priekšu pāreju uz tīru enerģiju. Par prioritātēm ir noteiktas arī apspriedes par siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas stratēģiju ilgtermiņa plānošanas un izstrādes svarīgo lomu tīras enerģijas pārejas mērķu sasniegšanā. Komisija ir arī sistemātiski izvirzījusi jautājumu par plašāku euro izmantošanu enerģētikas darījumos ar galvenajiem starptautiskajiem partneriem, ja tas ir atbilstīgi (šo jautājumu apspriedīs pusdienu laikā).

¹ Enerģētikas kopienas galvenie mērķi ir izveidot stabilu tiesisko un tirgus regulējumu, kas ļaus līgumslēdzējām pusēm piesaistīt investīcijas un izveidot vienotu normatīvo telpu gāzes un elektroenerģijas tirdzniecībai starp Eiropas Savienību un Enerģētikas kopienas līgumslēdzējām pusēm. Pašreiz notiek reformu process Enerģētikas kopienas līguma atjaunināšanai. Padome 2016. un 2018. gadā pieņēma trīs sarunu mandātus attiecībā uz Enerģētikas hartas nolīguma grozījumiem, un ES attiecas pret Enerģētikas kopienas līguma izmaiņām kā vienotu paketi. Citi tuvākā laika izaicinājumi attieksies uz energoefektivitātes, atjaunojamo energoresursu un siltumnīcefekta gāzu emisijas politikas stiprināšanu, nosakot jaunus mērķus 2030. gadam, un pārvaldības satvara izveidošanu.

² *Modernizācija:* Enerģētikas hartas nolīguma noteikumus par investīciju aizsardzību, kuri tika noteikti 20. gadsimta 90. gados, vajadzētu saskaņot ar jaunajiem standartiem, kuri noteikti ar ES reformēto pieeju attiecībā uz investīciju politiku. Modernizētajam Enerģētikas hartas nolīgumam vajadzētu palīdzēt palielināt investīcijas enerģētikas nozarē, izveidojot saskaņotu, atjauninātu un juridiski saistošu regulējumu, kas nodrošinātu tiesisko noteiktību un garantētu investīciju aizsardzību augstā līmenī. Galvenais izaicinājums ir Enerģētikas hartas nolīguma investīciju aizsardzības noteikumu saskaņošana ar investīciju aizsardzības mūsdienīgu standartiem un pārejas uz aizvien digitālāku un uz patērētāju centrētu mazoglekļa energosistēmu veicināšana. Lai Eiropas Savienības un tās dalībvalstu vārdā iesaistītos sarunās, Eiropas Komisija 2019. gada maijā iesniedza priekšlikumu Padomes pilnvarojumam.

Pārskatīšana: Vienlaikus 2019. gadā ir gaidāms pārskats par Enerģētikas hartas nolīguma funkcijām un politiku un vidusposma pārskats par Ģenerālsekretāra sniegumu. Par pārskata koordinātoru tika iecelta Eiropas Savienība, Japāna un Kazahstāna.

Prezidentvalsts ierosina virzīt debates ar šādiem jautājumiem:

- Kā ES var izmantot savus instrumentus, lai nodrošinātu, ka Eiropas enerģētikas uzņēmumi varētu palīdzēt atraisīt Āfrikas enerģētikas tirgu potenciālu – īpaši attiecībā uz atjaunojamiem energoresursiem un dabasgāzi?
- Kā ES un tās dalībvalstis var koncentrēt savus pūliņus, lai nodrošinātu papildināmību starp ES un ASV Enerģētikas padomi un jaunām sadarbības formām, piemēram, Trīs jūru iniciatīvu (*3SI*) un Partnerību transatlantiskai sadarbībai enerģētikas jomā (*P-TEC*), kā arī citas jaunas ASV un ES dalībvalstu iniciatīvas?
- Kāds būtu labākais veids, kādā Eiropas Savienībai sadarboties ar Ķīnu savienojamības jautājumos, ņemot vērā Ķīnas iniciatīvu "Viena josla, viens ceļš" un ES stratēģiju par Eiropas un Āzijas savienojamību?
- Kā ES un tās dalībvalstis – attiecībā uz Vidusjūras austrumdaļas reģionu – var izmantot esošos dialogus enerģētikas jomā, sadarbības kanālus un instrumentus – piemēram, enerģētikas diplomātiju –, lai veicinātu tādu reģiona vidi, kura samazinātu apdraudējumu attīstību?

Vispārīga informācija

Āfrika

2018. gada septembrī publicētajā paziņojumā par Āfrikas un Eiropas ilgtspējīgu investīciju un darbvieta aliansi ir ierosināts padziļināt ES ekonomiskās un tirdzniecības attiecības ar Āfriku, sekmējot investīcijas un stiprinot privātā sektora lomu. Enerģētika ir prioritāra nozare. Sniedzot palīdzību attīstības jomā, ES ir sniegusi atbalstu kontinenta elektrifikācijai ar infrastruktūras un regulatīvajām reformām. Izmantojot ārējo investīciju plānu, tā arī sniedz atbalstu privātā sektora investīcijām un atbilstošas uzņēmējdarbības sistēmas izveidei. Saistībā ar jauno Āfrikas un Eiropas aliansi Komisija 2018. gada novembrī izveidoja augsta līmeņa platformu ieguldījumiem ilgtspējīgas enerģētikas nozarē. Platforma apvieno ieinteresētās personas no publiskā un privātā sektora, starptautiskām finanšu iestādēm, kā arī akadēmiskajām aprindām un domnīcām abos kontinentos, un līdz 2019. gada beigām tā sniegs ieteikumus ieguldījumu piesaistei ilgtspējīgas enerģētikas nozarei Āfrikā.

ASV

Amerikas Savienotās Valstis joprojām ir galvenais partneris un sadarbība enerģētikas jomā – īpaši ES un ASV Enerģētikas padomes ietvaros – ir viena no auglīgākajām sadarbības jomām transatlantiskajās attiecībās. Abas puses ir ļoti ieinteresētas daudzos jautājumos attiecībā uz enerģētisko drošību, energotehnoloģijām, digitalizāciju un kibernetisko drošību. Sašķidrinātas dabasgāzes transatlantiskas tirdzniecības paplašināšana dod Eiropas Savienībai turpmākas iespējas sekmēt tās enerģētisko drošību, dažādojot piegādes avotus. Komisija 2. maijā – kopā ar ASV Tirdzniecības un enerģētikas departamentiem – Briselē rīkoja ļoti sekmīgu kopīgu ES un ASV augsta līmeņa pasākumu uzņēmumiem par sašķidrinātu dabasgāzi, kurā pulcējās vairāk nekā 200 valdību pārstāvju no abām Atlantijas okeāna pusēm un 250 uzņēmumu pārstāvju no transatlantiskiem sašķidrinātas dabasgāzes uzņēmumiem. ES un ASV arī cieši sadarbojas enerģētikas drošības jautājumos – īpaši attiecībā uz Dienvidu gāzes koridora izveides pabeigšanu gāzes eksportam no Azerbaidžānas uz Itāliju un attiecībā uz enerģētikas drošību Ukrainā. Līdztekus ES un ASV Enerģētikas padomei ASV sadarbojas ar vairākām ES dalībvalstīm attiecībā uz tādām iniciatīvām kā, piemēram, *3SI* un *P-TEC* (kā par to *3SI* samitā, kurš notika Bukarestē 2018. gada septembrī, paziņoja ASV enerģētikas sekretārs). Projektiem, kuri tiks izstrādāti *3SI*, tostarp *P-TEC*, ietvaros, ir potenciāls būtiski sekmēt Eiropas enerģētikas drošību, paaugstinot reģionālo savienojamību un avotu dažādošanu. Turklāt ir svarīgi, ka ASV un ES saglabā transatlantisko vienotību attiecībā uz sankcijām. Komisija arī strādā pie trīspusējas sadarbības izveides ar ASV un Japānu kā līdzīgi noskaņotām partnervalstīm – īpaši, sašķidrinātas dabasgāzes un ūdeņraža jautājumos.

Ķīna

Ķīna ir ES stratēģiskais partneris pārejā uz tīru enerģiju. Ikgadējais ES un Ķīnas enerģētikas dialogs virza sadarbību enerģētikas jomā, un nesēn izveidotā ES un Ķīnas enerģētikas sadarbības platforma nodrošina pilnīgu dialoga īstenošanu. Ķīna rada pasaulē lielākās oglekļa emisijas un vienlaikus iegulda vislielākās investīcijas atjaunojamajos energoresursos, un ir to vislielākais ražotājs. ES atzinīgi vērtē to, ka Ķīna ir viens no galvenajiem Parīzes nolīguma starpniekiem, taču Ķīna sniedz atbalstu ogļu elektrostacijām un to celtniecībai daudzās valstīs (īpaši iniciatīvas "Viena josla, viens ceļš" ietvaros) – tostarp ES kaimiņreģionos (Rietumbalkānos, Āfrikā) –, neņemot vērā savu ieguldījumu ilgtspēju. ES politika, kas atspoguļota 2019. gada 12. marta paziņojumā "ES un Ķīna – stratēģiska perspektīva" un kuru atbalstījusi Eiropadome, īsteno reālistiskāku, uzstājīgāku un daudzpusīgāku pieeju. Lai arī Ķīna joprojām ir "sadarbības partneris" pārejā uz tīru enerģiju, tā ir arī "sarunu partneris" – ar kuru Eiropas Savienībai ir jāatrod līdzsvars starp interesēm –, "ekonomiskais konkurents", lai sasniegtu tehnoloģisko līderību, un "sistēmisks sāncensis", kas veicina alternatīvus pārvaldības modeļus. Pēc pozitīvām diskusijām 8. ikgadējā ES un Ķīnas enerģētikas dialoga sanāksmē, kas notika Briselē šā gada aprīlī, un pēc tam, kad maija vidū tika izveidota ES un Ķīnas enerģētikas sadarbības platforma, kura darbosies trīs gadus, ES vajadzētu turpināt sadarboties ar Ķīnu enerģētikas jautājumos – īpašu uzmanību veltot savstarpīguma nodrošināšanai piekļuvē tirgum – un izmantot platformu, lai nodrošinātu iespējas savstarpēji izdevīgai sadarbībai.

Vidusjūras austrumdaļas reģiona gāze

Gāzes mezglu izveide Vidusjūras reģionā ir enerģētikas savienības dažādošanas politikas galvenais elements. Ņemot vērā nesenos un nākotnē būtiskos naftas atradumus (Ēģiptē, Izraēlā, Kiprā un, iespējams, Libānā) un pieņemot, ka būtiska šo gāzes krātuvju daļa tiks eksportēta, Vidusjūras austrumdaļas reģions ir kļuvis par svarīgu, drošu un uzticamu piegādes avotu tuvākajai nākotnei. ES stingri atbalsta šā reģiona kā gāzes mezgla attīstīšanu. Komisija ir iesaistījusies, lai uzņemtos koordinatora lomu Vidusjūras austrumdaļas reģiona gāzes jomas attīstībā attiecībā uz politisko atbalstu, diplomātiju, izpētes finansēšanu – piemēram, saistībā ar Vidusjūras austrumdaļas reģiona gāzes cauruļvadiem –, finansēšanu, pienācīgā laikā izmantojot starptautiskas finanšu iestādes, un palīdzētu tādas investīciju vides izveidē, kura veicinātu investoru piesaisti reģiona attīstībai. Komisijai ir arī bijusi būtiska loma, palīdzot valstīm izstrādāt starpvaldību nolīgumu starp Kipru un Ēģipti cauruļvadu starpsavienojumam starp šīm abām valstīm, un starpvaldību nolīgumu par Vidusjūras austrumdaļas reģiona gāzes cauruļvadu.

